

Monnickendam, 03 juni 2026

Raadsnummer: 175-270

Zaaknummer: 145465

Portefeuillehouder: Marian van der Weele
Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid:

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: artikel 2.4, van de Omgevingswet, juncto artikel 2.3, Verordening Fysieke Leefomgeving Waterland 2021

Aan de Raad

Onderwerp:

Aanwijzen gemaal De Poel gelegen aan Zeedijk 11 in Zuiderwoude als gemeentelijk monument

Voorstel

1. Besluiten het Gemaal De Poel, gelegen aan Zeedijk 11 in Zuiderwoude als gemeentelijk monument aan te wijzen op grond van artikel 2.3 van de Verordening voor de Fysieke Leefomgeving Waterland 2021.

Inleiding

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het besluit tot aanwijzen van een gemeentelijk monument onderdeel van de regels over de fysieke leefomgeving. Dat valt onder het Omgevingsplan. Op grond van artikel 2.4 van de Omgevingswet en artikel 2.3 van de Verordening Fysieke Leefomgeving Waterland 2021 valt dit onder raadsbevoegdheid.

Door het gereedkomen van een nieuw gemaal heeft Gemaal De Poel zijn waterbeheerfunctie verloren. Gemaal de Poel is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische-, stedenbouwkundige ensemble- en architectuurhistorische waarden.

Eerder werd een bedrag van 5000,- gereserveerd voor onderzoek naar herbestemming door bureau COUP, samen met de relevante publieke partners: HHNK, gemeente en provincie.

Gemaal De Poel staat als individueel bouwwerk gesitueerd aan de binnenzijde van de Waterlandse Zeedijk (provinciaal monument), aan de zuidoostzijde van de voormalige molenkolk. Onderdeel van het gemaalcomplex is de voormalige uitwateringsluis die is opgenomen in het dijklichaam.

De samenhang met de 19e eeuwse uitwateringsluis op de 17e -eeuwse locatie maakt de ontstaansgeschiedenis van Waterland afleesbaar. Het gegeven van een vrijwel ongewijzigd voorbeeld van een 20e eeuwse boezemgemaal met door elektromotoren aangedreven centrifugaalpomp en genoemde samenhang met de historische sluisconstructie maken het gemaal waardevol uit cultuurhistorisch oogpunt. Door de markante positie van het gemaal halverwege de Waterlandse Zeedijk is de bebouwing bepalend voor het silhouet van de dijk, zowel vanaf land- als zeezijde. De afleesbaarheid van het vrijstaande bouwvolume als gemaalgebouw en de in het dijklichaam verwerkte gemetselde duikersluis geven het complex hoge ensemblewaarde. Gemaal De Poel is een zorgvuldig vormgegeven en representatief voorbeeld van een 20e -eeuwse boezemgemaal met een functie gebonden architectuur. Het is een vrijwel gaaf en herkenbaar exemplaar uit het oeuvre van de sobere, maar zorgvuldig

gedetailleerde functionele architectuur van Ingenieursbureau De Wit. Dit bureau is bijna maatgevend geweest voor de poldertechniek in vooral Noord- en Zuidholland, vanaf het laatste kwart van de 19e eeuw tot halverwege de 20e eeuw. Gemaal De Poel is waardevol vanwege de vrijwel ongewijzigde opzet en de samenhang met de historische uitwateringsluis. Elektrische gemalen hebben binnen één bouwdeel een machineruimte waarin het op voerwerktuig (pompen) en aandrijving (elektromotor) en een afgescheiden transformatorruimte en eventuele dienstvertrekken. Gemaal De Poel heeft nog deze oorspronkelijke indeling en de originele centrifugaalpompen. De gevels en vensters verkeren eveneens nog grotendeels in oorspronkelijke staat.

Argumenten

- 1.1 *Er is een redengevende beschrijving opgesteld*
Uit deze uitgebreide redengevende beschrijving blijkt dat het gemaal in aanmerking komt om als gemeentelijk monument in Zuiderwoude te worden aangewezen.
- 1.2 *Het gemaal en de uitwateringsluis zijn van cultuurhistorische waarde, stedenbouwkundige ensemblewaarden, architectuurhistorische waarden en bouwhistorische waarde, zoals uitgebreid staat beschreven in de redengevende omschrijving*
- 1.3 *De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Waterland (CRKW) heeft positief geadviseerd*
De commissie heeft kennis kunnen nemen van de redengevende omschrijving met daarin de waardering van het gebouw in zijn (landschappelijke) context. De commissie onderschrijft deze waarden en kwaliteiten en is van mening dat dit gebouw bijzonder is voor de ontwikkelingsgeschiedenis en identiteit van Waterland. Gelet op deze waardering adviseert de commissie het college volmondig om dit gebouw aan te wijzen tot gemeentelijk monument.
- 1.4 *Stimulans voor onderhoud*
Monumentstatus zal leiden tot betere zorg, onderhoud en het behoud van het gemaal.

Kanttekeningen

- 1.1 *Het betreft hier de aanwijzing tot gemeentelijk monument. Gemaal De Poel is eigendom van het Hoogheemraadschap. Op dit moment zijn er gesprekken gaande om tot herbestemming te komen.*

Communicatie

Met de publicatie van de agenda van de raadsvergadering en het raadsbesluit (na vaststelling daarvan), wordt de aanwijzing van de Gemaal De Poel bekend gemaakt.

Burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):

1. Conceptraadsbesluit 175-271
2. Redengevende omschrijving
3. Advies commissie Ruimtelijke Kwaliteit Waterland